

PRITARTA

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro
2023 m. d. įsakymu Nr. 3-

**RAŠTAS
DĖL VALSTYBĖS SIEKIAMŲ TIKSLŲ IR KELIAMŲ LŪKESČIŲ
AKCINEI BENDROVEI „ORO NAVIGACIJA“**

I. Tikslas

Šiuo Raštu dėl valstybės siekiamų tikslų ir keliamų lūkesčių akcinei bendrovei „Oro navigacija“ (toliau – Raštas) pateikiami Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos lūkesčiai dėl akcinės bendrovės „Oro navigacija“ (toliau – Bendrovė) veiklos kryptių, Bendrovei keliamų tikslų ir veiklos principų.

Raštas yra skirtas trumpojo ir vidutinio laikotarpio valstybės lūkesčiams bei ilgojo laikotarpio Bendrovės vystymosi lūkesčių gairėms nustatyti, Bendrovės pagrindinėms ir kitoms veikloms įvardyti, esminiams veiklos vertinimo rodikliams, informacijos teikimo Susisiekimo ministerijai tvarkai numatyti bei efektyviam Bendrovės ir Susisiekimo ministerijos bendradarbiavimui užtikrinti.

Rašto pagrindu turi būti rengiamas ir (ar) persvarstomas Bendrovės strateginis veiklos planas, taip pat nustatomi finansiniai ir nefinansiniai ilgalaikiai bei trumpalaikiai tikslai, atsižvelgiant į valstybės politiką susisiekimo srityje formuojančių teisės aktų, taip pat Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių valstybės valdomų įmonių veiklą, nuostatas.

Raštu Susisiekimo ministerija nesiekia apriboti ar išplėsti Bendrovės ar jos valdymo organų teisių ar pareigų. Bendrovė ir jos valdymo organai visų pirma privalo vadovautis galiojančiais teisės aktais, Bendrovės įstatais ir kitais Bendrovės akcininko priimtais sprendimais, gerąja įmonių valdymo praktika ir prisiimti atsakomybę už priimamus sprendimus. Įgyvendindami Rašte išdėstytus Susisiekimo ministerijos lūkesčius Bendrovės valdymo organai privalo vadovautis protingumu, skaidrumu, efektyvumu ir racionalaus turto valdymo principais.

II. Bendrovės paskirtis ir veiklos tikslai

Bendrovės paskirtis – teikti oro eismo valdymo, ryšių, navigacijos ir stebėjimo bei oro navigacijos informacijos paslaugas orlaiviams, skrendantiems Lietuvos Respublikos oro erdve, taip pat virš teritorinių vandenių bei Baltijos jūros oro erdvės, kuri įeina į Vilniaus skrydžių informacijos regioną.

Bendrovės veiklos tikslai yra šie:

1. teikti ir plėtoti oro eismo valdymo, ryšių, navigacijos ir stebėjimo bei oro navigacijos informacijos paslaugas, užtikrinančias skrydžių saugą, kokybę, saugumą ir teikiančias grąžą valstybei;
2. diegti inovatyvius skaitmeninius sprendimus, didinančius skrydžių saugą ir paslaugų konkurencingumą;
3. teikti paieškos ir gelbėjimo koordinavimo paslaugas;
4. sukurti žemutinėje skrydžių oro erdvėje ekosistemą, kurioje būtų sudarytos sąlygos komerciniams bepiločių orlaivių skrydžiams.

Susisiekimo ministerija tikisi, kad Bendrovės veikla bus plėtojama Rašte nurodytomis kryptimis, o keliami lūkesčiai taps Bendrovės strateginio veiklos plano, kuriame bus nustatyti jų įgyvendinimą numatantys siektini rodikliai ir reikšmės, dalimi.

III. Nefinansiniai lūkesčiai

Oro navigacijos paslaugų saugos ir kokybės užtikrinimas. Bendrovė privalo užtikrinti nacionalinių ir tarptautinių teisės aktų, reglamentuojančių oro navigacijos paslaugų saugą ir kokybę, reikalavimų įgyvendinimą. Siekdama sukurti bepiločių orlaivių komercinio panaudojimo infrastruktūrą ir integruoti juos į oro eismo valdymo sistemą, Bendrovė turi vėliausiai iki 2023 m. pabaigos pasirengti įgyvendinti Europos Sąjungos reglamentus dėl „U-space“ sistemos. Bendrovė pagal savo kompetenciją privalo dalyvauti įgyvendinant valstybės viziją – nulis žuvusiųjų oro transporto sektoriuje.

Aviacijos plėtros gairių tikslų įgyvendinimas. Bendrovė pagal kompetenciją turi prisidėti prie Susisiekimo ministerijos parengtų Lietuvos aviacijos gairių iki 2030 m. įgyvendinimo.

Klientų aptarnavimo kokybė ir konkurencingumas. Bendrovė turi didinti klientams teikiamų paslaugų vertę, plėsti paslaugas, gerinti aptarnavimo kokybę ir didinti klientų pasitenkinimą paslaugomis. Susisiekimo ministerija tikisi, jog Bendrovė, investuodama į naujų technologijų, modernių darbo metodų taikymo ir žmoniškųjų išteklių valdymo sritį, taps konkurencingiausia Baltijos jūros regiono oro erdvės valdytoja ir aviacijos spendimų inovatore. Siekdama didinti teikiamų paslaugų konkurencingumą, Bendrovė turi įvertinti planuojamą oro navigacijos paslaugų liberalizacijos procesą, jo įtaką Bendrovės veiklai ir išnaudoti atveriamas galimybes. Bendrovė iki 2023 m. pabaigos turi pasiruošti teikti oro navigacijos paslaugas panaudodama nuotolinius skrydžių valdymo bokštus, o 2024 m. turi būti pasirengusi teikti tokias paslaugas Lietuvos ir užsienio rinkose.

Bendrovė turi glaudžiai bendradarbiauti su akcine bendrove Lietuvos oro uostais, siekti bendros strategijos ir suderintų sprendimų įgyvenant valstybės nustatytus tikslus ir keliamus lūkesčius, mažinant oro erdvės naudotojų kaštus skrydžiams virš Lietuvos ir (ar) į Lietuvą, didinant oro uostų patrauklumą, realizuojant Lietuvos oro erdvės kainos mažinimo, oro navigacijos paslaugų teikimo efektyvumo didinimo ir triukšmo poveikio bei emisijų mažinimo sprendimus. Susisiekimo ministerija tikisi, kad Bendrovė su bendrosios (laisvalaikio) aviacijos atstovais palaikys nuolatinį dialogą ir bent kartą per metus organizuos susitikimus su šios aviacijos srities atstovais, asociacijomis, siekdama kartu tobulinti teisinę aplinką ir veiklos vykdymo procesus. Nuolatinis dialogas suteiktų galimybę tiek Bendrovei, tiek ir bendrosios (laisvalaikio) aviacijos atstovams geriau suprasti aktualiausius klausimus, poreikius ir ateities perspektyvas. Bendrovė taip pat turi plėsti bendradarbiavimą su oro navigacijos ir kitoms aviacijos sritims atstovaujančiais subjektais, skatindama bendros projektinės veiklos plėtrą, dalyvavimą tarptautinėse organizacijose (pvz., „BalticFAB“, „iTec“, „GateOne“, B4C ir kt.).

Bendrovė turi užtikrinti, kad jos valdoma infrastruktūra būtų pritaikyta ir draugiška individualių poreikių turintiems žmonėms.

Karšto oro balionų skrydžiai. Bendrovė pagal kompetenciją turi sudaryti palankias sąlygas karšto oro balionų skrydžiams Lietuvos Respublikos aerodromų skrydžių valdymo zonos ir aerodromo skrydžių valdymo rajonuose ir taip prisidėti prie skrydžių skaičiaus augimo. Tikimasi, kad Bendrovė bendradarbiaus su karšto oro balionų skrydžius organizuojančiais ūkio subjektais, savivaldybėmis, valstybės institucijomis ir kitais partneriais, proaktyviai organizuos reguliarius susitikimus, palaikys aktyvų dialogą. Nustatant procedūras, susijusias su karšto oro balionų skrydžių vykdymo tvarka ir saugiu oro eismo paslaugų teikimu, turi būti vertinami visų suinteresuotų šalių interesai ir aktyviai ieškoma visiems priimtinių sprendimų ir jų alternatyvų.

Žinių ir inovacijų centro plėtra. Siekdama kuo geriau atliepti Bendrovės ir visos rinkos poreikius dėl aviacijos specialistų mokymų (skrydžių vadovų, navigacijos inžinierių parengimas) bei inovatyvių produktų skrydžių valdymo srityje plėtros, Bendrovė turi plėtoti savo paslaugas ir kompetencijas kaip žinių ir inovacijų centras. Vykdydama šią veiklą, Bendrovė turi aktyviai bendradarbiauti su socialiniais partneriais Lietuvoje ir užsienyje, Antano Gustaičio aviacijos institutu, kitomis mokslo įstaigomis, siekdama užtikrinti integruotą ir ilgalaikį aviacijos specialistų rengimą, įsitraukti į mokslinių projektų, inovacijų plėtrą ir jų įgyvendinimą.

Valstybės gynybos interesų užtikrinimas. Bendrovė turi tęsti civilinį ir karinį bendradarbiavimą su Lietuvos karinėmis oro pajėgomis, įgyvendinant Europos saugios oro navigacijos organizacijos (Eurokontrolės) keliamus tikslus, taip pat priemones, skirtas greitam sąjungininkų įgalinimui veikti regiono oro erdvėje ir stiprinant gebėjimą vykdyti atgrasymo ir gynybos funkcijas, taip siekiant prisidėti tiek prie šalies gynybos interesų įgyvendinimo, tiek ir užtikrinant Lietuvos oro erdvės panaudojimo efektyvumą ir civilinių oro erdvės naudotojų interesus.

Socialinė atsakomybė ir darbuotojų įsitraukimas. Bendrovė privalo vykdyti savo veiklą pagal aukščiausius skaidrumo, valdysenos, etikos ir socialinės atsakomybės standartus, taikyti modernius personalo įsitraukimo vertinimo metodus ir siekti darbuotojų įsitraukimo augimo. Bendrovėje turi būti palaikoma vertybėmis grįsta organizacinė kultūra, sudaromos sąlygos profesiniam augimui. Bendrovė turėtų diegti ir plėtoti darbuotojų vertybių, kompetencijų kaitos, motyvacijos sistemas, užtikrinti darbuotojams sąžiningą ir rinkos sąlygas atitinkantį darbo užmokestį ir patrauklią darbo aplinką, sudaryti sąlygas dirbti individualių poreikių turintiems žmonėms. Susisiekimo ministerija tikisi, kad Bendrovės valdyba ir vadovybė palaikys nuolatinį ir konstruktyvų dialogą su socialiniais partneriais ir darbuotojų atstovais (profesinėmis sąjungomis).

Inovacijos, skaitmeninimas, darnumas. Bendrovė turi teikti prioritetus inovatyviems technologiniams sprendimams plėtoti, prisidėti prie Lietuvos susisiekimo srities inovacijų skatinimo, įskaitant inovacijų paklausos kūrimą, ir užtikrinti, kad diegiamos naujausios technologijos ir modernūs darbo metodai atitiks inovacijų plėtros, skaitmeninimo ir žalumo prioritetus, pagerins tiesioginės veiklos efektyvumą, operatyvumą, bus sukuriama pridėtinė vertė Bendrovei ir jos klientams.

Bendrovė taip pat turi prisidėti prie transporto sukeltos aplinkos taršos mažinimo ir, įsigydama (nuomodama) tarnybinius automobilius ir kitą Bendrovės veikloje naudojamą transportą, prioritetą teikti netaršioms (pvz., naudojančioms alternatyviuosius degalus), inovatyvioms transporto priemonėms.

Bendrovė savo veikloje turi vadovautis gerąja tvaraus ir subalansuoto vystymosi praktika, laikytis jos veiklą reglamentuojančių įstatymų, tarptautinių normų ir etikos standartų. Bendrovės strategijoje turėtų būti integruoti Jungtinių Tautų darnaus vystymosi principai aplinkosaugos, socialiniu, vartotojų ir žmogaus teisių apsaugos aspektais. Bendrovėje turi būti patvirtinta darnumo politika, nustatanti darnaus vystymo kryptis ir principus bei jų įgyvendinimo priemones, kuriomis būtų vykdoma kasdienė Bendrovės veikla ir puoselėjama organizacinė kultūra. Bendrovė informaciją apie taikomas darnumo praktikas turi tinkamai atskleisti metiniame pranešime ir skelbti interneto svetainėje.

Skaidrumas ir rizikų valdymas. Bendrovėje turi būti įdiegtos tokios atsparumo korupcijai priemonės ir procesai, kurie užtikrintų, kad Bendrovės veikla būtų vykdoma skaidriai ir sąžiningai, o viešieji pirkimai būtų vykdomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo ir kitų norminių teisės aktų nuostatomis. Bendrovėje turi būti įdiegta efektyviai veikianti rizikų valdymo sistema, skiriami pakankami išteklių rizikų valdymo procesui, tinkamai užtikrinti valstybės nacionalinio saugumo interesai. Investicijų planavimas ir panaudojimas turi būti pagrįstas įvertinus su tuo susijusias rizikas. Bendrovė turi užtikrinti, kad būtų viešai skelbiama visa informacija, nurodyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamame Valstybės valdomų įmonių veiklos skaidrumo užtikrinimo gairių apraše.

Bendrovė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymo nuostatomis ir kitais duomenų pateikimą pakartotinai naudoti reglamentuojančiais teisės aktais, turi užtikrinti, kad atvertini duomenys būtų inventorizuoti, atverti ir pateikti Lietuvos atvirų duomenų portalui.

Geroji valdysena. Bendrovė, atsižvelgdama į viešosios įstaigos Valdymo koordinavimo centro (toliau – VKC) teikiamas rekomendacijas valdysenai gerinti, turi užtikrinti geriausią praktiką atitinkantį valdymą ir siekti, kad valstybės valdomų įmonių gerojo valdymo indekso vertinimo metinėse ataskaitose Bendrovė būtų vertinama ne žemesniu kaip A įvertinimu.

Bendrovė privalo vadovautis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos rekomendacijomis. Bendrovė savo veikla turėtų saugoti ir gerinti reputaciją, atlikti reputacijos pokyčių tyrimus, taip pat efektyviai naudoti išorinę bei vidinę komunikaciją.

Bendrovė turi užtikrinti, kad specializuoti nefinansiniai veiklos rodikliai, kurie kasmet derinami su VKC, būtų pasiekti.

IV. Finansiniai lūkesčiai

Bendrovės ilgalaikis pelningumas turi atitikti Vyriausybės nustatytąjį.

Bendrovė turi užtikrinti, kad kapitalo struktūros rodiklis atitiktų Vyriausybės nustatytąjį.

Dividendai turi būti mokami ne mažesni nei pagal Vyriausybės nustatytą dividendų skyrimo formulę, kurioje jų dydis yra susietas su nuosavo kapitalo gražos rodikliu (ROE).

Bendrovė turi užtikrinti, kad specializuoti finansiniai veiklos rodikliai, kurie kasmet derinami su VKC, būtų pasiekti.

V. Bendri lūkesčiai dėl veiklos principų

Bendrovės galutiniai savininkai yra mokesčių mokėtojai, tad Bendrovės valdymo organai privalo dėti visas pastangas, kad Bendrovė ir jos turtas būtų valdomi skaidriai, efektyviai, atsižvelgiant į viešąjį interesą ir Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo nuostatas.

Bendrovės valdymo organai tiesiogiai atsako už Bendrovei keliamų lūkesčių ir tikslų įgyvendinimą.

Bendrovės valdybos pirmininkas ir vadovas turi kasmet pristatyti Susisiekimo ministerijos vadovybei atnaujintą strateginį veiklos planą, metinius biudžetus ir rezultatus, metines valdybos įsivertinimo išvadas.

Bendrovės valdyba turėtų veikti nepriklausomai, tačiau Bendrovė ir (ar) valdyba turi iš anksto informuoti Susisiekimo ministeriją apie esminius Bendrovės sprendimus ir vykdyti Bendrovės įstatų ir Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymu priskirtas funkcijas. Esminiais sprendimais laikomi valdybos priimami sprendimai dėl:

- valdybos narių potencialių interesų konfliktų;
- potencialių teisminių ginčų;
- galimų Bendrovės darbuotojų ar susijusių šalių sukčiavimų;
- esminių Bendrovės veiklos pokyčių;
- Bendrovės struktūros pokyčių, didesnio masto darbuotojų kaitos;
- Bendrovės vadovo pasikeitimų;
- didelių įsigijimų ar pardavimų;
- galimos žalos visuomenei, gamtai, ekonomikai ar valstybės saugumui;
- spaudos pranešimų, kurie gali reikalauti Susisiekimo ministerijos atstovų komentarų;
- bet kokio masto korupcijos ar politinės intervencijos;
- potencialių grėsmių nacionaliniam saugumui;
- kitų esminių rizikų, keliančių grėsmę Bendrovės veiklos tęstinumui, reputacijai.

Bendrovės valdyba turėtų vadovautis protingumo principu ir informuoti apie kitus potencialiai su savininko interesais susijusius svarbius sprendimus.